

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Умовами організації трудової діяльності дітей є сукупність взаємопов'язаних **санітарно-гігієнічних, психофізіологічних, естетичних і педагогічних чинників праці**, що впливають на психічне та фізичне здоров'я, працездатність дітей та зумовлюють позитивний результат діяльності.

Дотримання санітарно-гігієнічних умов передбачає відповідність організації трудової діяльності **санітарним нормам**. Відповідно до вимог **Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів** (затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 квітня 2016 р. з а№ 563/28693), групові приміщення дошкільного навчального закладу повинні мати природне освітлення. Для захисту від прямих променів сонця, запобігання перегріванню приміщень, у яких перебувають діти, передбачаються жалюзі, козирки, штори або інші види захисту. Під час проведення трудової діяльності дітей в умовах недостатності природного освітлення потрібно використовувати джерела штучного освітлення, що забезпечуватиме достатнє та рівномірне освітлення всіх приміщень. Оптимальною температурою у групових осередках дошкільного навчального закладу є +19—23 °С. У приміщеннях, що займають кутове положення або розташовуються в торці будівлі ЗДО, температура повітря має бути не менш ніж +21 °С. Природна вентиляція приміщень дошкільного навчального закладу здійснюється через вентиляційні канали.

За відсутності дітей приміщення дошкільного навчального закладу мають періодично провітрюватися. У теплу пору року в приміщеннях із постійним перебуванням дітей забезпечується широкий доступ свіжого повітря, зокрема через одnobічну аерацію приміщень у присутності дітей.

Ще однією санітарно-гігієнічною умовою організації трудової діяльності дітей дошкільного віку є **наявність відповідного обладнання** для всіх видів праці. Обладнання приміщень, добір матеріалів для організації роботи

щодо трудового виховання дошкільників має здійснюватися на наукових засадах відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.12.2017 № 1633 «Про затвердження Примірного переліку ігрового та навчально – дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти», згідно із сучасним дизайном.

До обладнання й інструментів ставляться такі вимоги:

- функціональність, тобто міцність і зручність для виконання конкретних операцій;
- безпека під час їх використання;
- відповідність віковим і фізіологічним особливостям дітей;
- зовнішня привабливість і гігієнічність.

Отже, інструменти мають бути *легкими, зручними* у використанні та догляді. Вони мають *зберігатись у спеціально відведеному місці в чистоті й порядку*. Дорослі повинні контролювати доступ до інструментів. Це стосується не лише знарядь праці для роботи в саду чи на городі, а й матеріалів для щоденної господарсько-побутової та художньої праці. Ножиці для дітей мають бути з заокругленими кінчиками, голки достатньо великими, клей має міститися в невеликих ємностях. Гудзики, намистинки, бісер, інші атрибути слід зберігати в коробках, що мають спеціальні позначки, або у прозорих пластикових контейнерах.

Варто передбачити наявність *спеціального одягу для праці дітей*.

Під час улаштування в дошкільному навчальному закладі куточків природи догляд за тваринами й рослинами здійснює персонал дошкільного навчального закладу за участю дітей середнього та старшого дошкільного віку. Щоденно у клітках для птахів і тварин персонал дошкільного навчального закладу проводить чищення годівниць, заміну підстилок, миття поїлок.

Кімнати природи обладнують стелажми для рослин, тварин, акваріумів та для зберігання інвентарю, сухого корму для тварин за умови забезпечення їх недоступності для дітей. Рослини та тварини таких куточків мають бути безпечними для здоров'я дітей та персоналу.

Психофізіологічні умови — це врахування індивідуальних особливостей дітей темпераменту, самопочуття, рівня фізичної підготовленості до праці (хтось сильніший, хтось слабший), тендерних особливостей, ступеня розвитку вольових зусиль і концентрації уваги, інтересів і бажань. Психічне навантаження на дитину збільшується за одноманітної праці: прополовання, накривання на стіл, прибирання будівельного матеріалу, протирання стільчиків тощо. Така праця має бути обмеженою в часі: допустима її тривалість становить у молодших і середніх групах від 12 до 15 та від 25 до 30 хвилин у старших групах. Регулювання навантаження здійснюється за допомогою дозування обсягу роботи. Так, у середній групі кожен черговий спочатку накриває на один стіл (доручення накривати два столи зазвичай призводить до збільшення кількості помилок у середньому вдвічі, зниження увага, самоконтролю, збільшення кількості відволікань). До кінця року окремі діти можуть уже впоратися з накриванням двох столів.

Разом із тим дотримання психофізіологічних умов дає змогу забезпечити індивідуальний підхід до дітей під час вибору змісту трудової діяльності. Наприклад, спокійним і врівноваженим дітям можна доручати більш копітку роботи, хлопчикам—важчу, ніж дівчатам, зацікавленим—складнішу, ослабленим після хвороби — легку й таку, що швидко дасть результат. Фізичні навантаження складаються з витрат фізичної сили та інтенсивності темпу. Існує низка трудових процесів, що вимагають витрати фізичної сили: перекопування землі, розчищення ділянки від снігу тощо. Тому дуже важливо регулювати темп і тривалість такої праці, роблячи перерви або змінюючи дітей через кожні 7—10 хвилин. Праця має бути посиленою для дітей. Вони повинні отримувати навантаження, з яким можуть упоратися, витрачаючи достатньо зусилля і не перевтомлюючись. Педагог повинен приділити належну увагу формуванню правильної постави дитини під час праці, запобігати можливим негативним впливам довготривалого навантаження на хребет. Завданням дорослого є внесення нового елемента в діяльність дитини, що потребує зміни положення тіла. Можна попросити дитину щось принести, подати, підійти і подивитися на

зразок чи дії вихователя, притримати якусь деталь у процесі роботи іншої дитини, допомогти їй тощо.

Дотримання цих умов сприяє зміцненню здоров'я та фізичних сил дітей.

Естетичні умови організації трудової діяльності дошкільників передбачають насамперед правильний добір обладнання та матеріалів, що мають естетичний і привабливий вигляд. Водночас дотримання естетичних умов під час організації трудової діяльності дітей сприяє відчуттю кожним дошкільником своїх зростаючих сил та можливостей під час перетворення певного матеріалу в корисну річ «Радість праці... немислима без відчування краси, — зауважував В.О. Сухомлинський, — але тут краса не тільки те, що отримує дитина, але перш за все те, що вона створює. Радість праці — це краса буття».

У праці розкривається багатство людських відносин. Навчити бачити красу цих відносин — значить виховати любов до праці, до її результатів.

Дотримання **педагогічних умов** полягає в постійній наявності виховної мети під час організації та проведення трудової діяльності дітей, яку визначає вихователь і неухильно її дотримується. Варто зазначити, що систематичність праці та участь у ній усіх дітей, ведення обліку участі кожної дитини в різних видах і формах праці, визначення рівня розвитку її трудової діяльності є ще однією з педагогічних умов. Разом із тим, опановуючи певний трудовий процес, діти можуть допускати значну кількість помилок: вони пропускають окремі трудові дії або виконують їх неправильно (наприклад, не досить ретельно витирають столи після їжі, залишаючи крихти); допускають помилки просторового характеру під час накривання на стіл (кладуть ложки зліва) або помилки співвіднесення предметів (ставлять менше тарілок, ніж стільців, або менше чашок, ніж тарілок), забувають підготувати певні предмети (пензлики для клею або паперові серветки в стаканчиках) тощо. Оцінюючи роботу, вихователь може вказати кожній дитині на те, де і яку помилку вона допустила, а потім спонукає дитину знайти помилку, виправити її. Така оцінка допомагає вдосконалювати трудову діяльність, не допускати повторних помилок під час виконання трудових дій.

Зв'язок із сім'єю, наявність регулярних трудових обов'язків не лише в

дитячому садку, а й удома дає змогу вправляти дітей у трудових уміннях у різних умовах, виховувати звичку до виконання постійних трудових обов'язків.

Отже, система трудового виховання дитини в закладі дошкільної освіти спрямована на формування трудової діяльності та особистості дитини, ставлення до праці як до важливої діяльності, значущої для всіх людей, на забезпечення єдності трудового і морального виховання.

Література:

1. Трудове виховання дошкільнят/ упоряд.В.В. Семизорова. – Київ: «Вид.група «Шк.світ», 2016.
2. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: «Академ-видав» , 2006.